

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Θηλυκές φαντασιώσεις «Με δύναμη από την Κηφισιά»

Να το πω απλά και ορθά κοφτά: δε νοείται εγχώριο θέατρο χωρίς εγχώρια θεατρική παραγωγή. Και αυτήν τη στιγμή το νεοελληνικό έργο είναι σχεδόν ανύπαρκτο. Μπορεί να έχουμε έξοχους και τολμηρούς σκηνοθέτες, διεθνούς φήμης σκηνογράφους και τаланτούχους ηθοποιούς, πέστε μου όμως ποιους συγγραφείς έχουμε που υπόσχονται κάτι, που μπορούν να συνεχίσουν με αξιώσεις την παράδοση που εγκαινίασε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 ο Καμπανέλλης και συνέχισαν άξιοι διάδοχοι, όπως η Αναγνωστάκη, ο Μάτεσις, ο Σκούρτης, ο Ποντίκας, ο Μουρσελάς, ο Μανιώτης, ο Κεχαΐδης κ.ά. Μπορεί να σκάνε μύτη κάνα δυο σκόρπια έργα της προκοπής από νεότερους συγγραφείς (Σπηλιώτη, Δήμου κλπ.), όμως στο σύνολό της η νέα γενιά είναι μακράν νυκτωμένη και, το πιο ανησυχητικό, ανενημέρωτη (που δε θάπρεπε) γύρω από το θέατρο που παράγουν άλλες χώρες.

Του Σάββα Πατσαλίδη
καθηγητή θεατρολογίας ΑΠΘ

Αυτά τα πολύ λίγα ως εισαγωγή, αλλά και ως αφορμή για να πω ότι τα πιο αξιόλογα έργα των τελευταίων δέκα περίπου χρόνων εξακολουθούν να μας τα δίνουν, ποιοι άλλοι, ο μεγάλος Καμπανέλλης (ναι, ο άνθρωπος πέρασε τα εβδομήντα και μας ανοίγει ακόμη δρόμους), ο Μάτεσις, ο Σκούρτης και φυσικά ο ολιγογράφος, αλλά πάντοτε ουσιαστικός Κεχαΐδης.

Μέσα από το πιο πρόσφατο έργο τους βλέπουμε στην προσπάθεια που καταβάλλουν, να αποκρυσταλλώσουν τις κοινωνικές, πολιτικές και ιδεολογικές συντεταγμένες μιας εποχής που δεν έχει ακό-

μη χαρτογραφηθεί στο βαθμό που θα έπρεπε. Δείγμα τέτοιας γραφής το έργο των Κεχαΐδη - Χαβιαρά, «Με δύναμη από την Κηφισιά», που σοφά έπραξε κι ανέβασε η Πειραματική Σκηνή. Τέσσερις γυναίκες των βορείων προαστίων της Αθήνας, τέσσερις «βολεμένες» γυναίκες, συνθέτουν κομμάτι κομμάτι το παζλ της μετέωρης ζωής τους, σε μια ύστατη προσπάθεια να επιβιώσουν σε έναν κόσμο σκληρό, ανέραστο και νευρωτικό.

Η Αλέκα, η Μάρω, η Ηλέκτρα και η Φωτεινή, μην έχοντας τίποτε άλλο δραστικότερο να κάνουν πλάθουν ιστορίες, αφηγούνται και πρωταγωνι-

στούν σε μικρά προσωπικά δράματα, για να διατηρηθούν στη ζωή. Βασικό άλλοθι της σκηνικής τους δράσης και απόδρασης είναι ο άνδρας, ο οποίος μολονότι δεν εμφανίζεται στη σκηνή, εν τούτοις η σκιά του ρυθμίζει την έκβαση των σκηνικών παθημάτων. Σε κάθε καμπή το γυναικείο σώμα ορίζεται σε σχέση με την ανδρική παρουσία/απουσία.

Είναι το αναγκαίο άλλοθι για να υπάρχουν και να ελπίζουν. Είναι ο Γκοντό τους, η ανδρική αφήγηση που δίνει (ή αφαιρεί) νόημα. Όπως οι δυο λακέδες του Μπέκετ που αναλώνονται σε μάταια παίγνια, πάντοτε με την αιτιολογία ότι περιμένουν τον ερχομό του άνδρα/σωτήρα για να αιτιολογήσουν τη συνεχή αναβολή του ταξιδιού τους στην Απώ Ανατολή. Στη στατικότητα των δύο λακέδων, έχουμε τη στατικότητα των γυναικών. Πρόκειται για μια συνεχή ανακύκλωση, όπου κάπου κάπου παρεισφρεί η «ανατρεπτική» φωνή της κόρης της Αλέκας, της νεαρής Ηλέκτρας, η οποία, ως άλλος Λάκυ από τον Γκοντό, δυναμιτίζει το άλλοθι των άλλων γυναικών και προσπαθεί να τις απαγκιστρώσει από το μάταιο και κυκλωτικό παιχνίδι της αναμονής.

Οι Κεχαΐδης - Χαβιαρά αγγίζουν με το έργο αυτό ένα θέμα που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε σχεδόν «φεμινιστικό». Ρυθμιστικός άξονας το θέμα της γυναικείας ταυτότητας, όπως αυτή διαμορφώνεται, μιλά και μιλιέται, στα όρια του ιδιωτικού χώρου.

Στην αντίπερα όχθη, στον δημόσιο χώρο, κατοικούν οι απόντες άντρες. Πολύ καλή ιδέα, ωστόσο (και αυτή είναι η βασική μου επιφύλαξη) προς το τέλος παραμένει κάπως «μετέωρη», αφού οι συγγραφείς εμφανίζονται διστακτικοί (ή ανέτοιμοι) να δώσουν μια λύση (για την οποία μας προετοίμαζαν από την αρχή) στα αδιέξοδα του γυναικείου αυτού συνασπισμού. Δε χειραφετούν (σε πραγματιστική βάση) τις ηρωίδες τους και δε μας ξεκαθαρίζουν πού καταλήγει τελικά όλη αυτή η σκυταλοδρομία αφηγήσεων. Ή μήπως η μόνη διέξοδος εξακολουθεί να είναι η φυγή, με όχημα και πάλι τη φαντασία;

Αναφορικά με την παράσταση που σκηνοθέτησε η Ε. Βασιλικιώτη, είχε όστρο, δροσιά και χυμούς. Η σκηνοθέτις ισορρόπησε φωνές, σώματα, αφηγήσεις, βρήκε ρυθμούς, συνέθεσε με σιγουριά και σκηνική οικονομία ευανάγνωστες φιγούρες. Εμπιστεύτηκε την ανάγνωσή της σε τέσσερις ηθοποιούς (Κυριάκογλου, Κοσκινά, Σταμούλη και Μιχαηλίδου) που έδειξαν να γνωρίζουν τους βασικούς κανόνες της κωμωδίας, άλλες λίγο, άλλες πιο πολύ, ανάλογα με τις ικανότητές τους. Η νεότερη (Κοσκινά) στο ρόλο της κόρης ήταν η λιγότερο πειστική και η περισσότερο «σφιγμένη».

Πόζαρε και καμωνόταν την παιδίσκη, χωρίς να χρειάζεται. Η Μιχαηλίδου κινήθηκε με σχετική άνεση, το ίδιο και η Κυριάκογλου, είχε καλές στιγμές.

Να σταθώ κάπως πιο πολύ στη Σταμούλη, γιατί νομίζω πως είναι η καλύτερη «Φωτεινή» που έχω δει ως τώρα (και έχω δει άλλες τρεις σε διαφορετικές παραγωγές). Πιστεύω πως με το ρόλο αυτό η Σταμούλη φτάνει την προσωπική της υποκριτική στα όρια της. Αφήνοντας πίσω μια μανιέρα που συχνά έχει αποδειχτεί μάλλον δυσλειτουργική και σε ορισμένες περιπτώσεις «στημένη» και μηχανικά προγραμματισμένη, η Σταμούλη, εδώ (κι ως παίζει το νευρόσπαστο του έργου) δημιουργεί ένα ρόλο με τέτοια σαφήνεια που μόλις μπαίνει στη σκηνή, πριν καν μιλήσει, έχει κιόλας παρουσιάσει το χαρακτήρα.

Τα σκηνικά της Μανωλεδάκη απλά, φιλοξένησαν με επάρκεια τις φαντασιώσεις και τις νευρώσεις των εγκλωβισμένων γυναικών. Συμπερασματικά: μια παράσταση λιτή, γρήγορη, καθαρή, και μια Σταμούλη που «δεν παίζεται».

Στιγμιότυπο από την παράσταση του έργου «Με δύναμη από την Κηφισιά» που σκηνοθέτησε η Ερση Βασιλικιώτη

Οι τέσσερις πρωταγωνιστές του έργου, Μιχαηλίδου - Κοσκινά - Κυριάκογλου - Σταμούλη